

Din vară până în toamnă: aspecte ale relațiilor româno-ruse în 1914

Hadrian Gorun*

Abstract

The present study briefly analyzes the evolution of relations between Romania and Russia from June 1914 until the conclusion of the convention of September 18/October 1, 1914. Romanian-Russian relations were generally cold and tense due to legitimate distrust expressed by the Kingdom of Romania. Imperial Russia's attitude towards Romania has fluctuated. At first Russia welcomed Romanian neutrality decision but later insisted on several occasions on Romanian intervention in the war. France played an essential role in the eventual normalization of relations between Bucharest and Petrograd. In fact, the Romanian-Russian alliance in World War I was a temporary coalition, a compromise solution.

Key words: Romania, Russia, World War I, distrust, Romanian neutrality

Ca urmare a înfrângerii din războiul franco-prusian (1870-1871), Franța, aliatul occidental tradițional al României, a intrat într-o stare de izolare diplomatică. Impasul survenit în relațiile franco-române este de netăgăduit, devreme ce România a consimțit să semneze tratatul de alianță cu Puterile Centrale din 1883. Simpatia românilor față de francezi era direct proporțională cu antipatia față de ruși.¹ România, un stat relativ tânăr, era mai puțin puternic, simțindu-se amenințat de colosul Orientului, Imperiul țarist. Prudența elementară l-a determinat pe regele Carol I să caute sub „umbrelă” protectoare a Puterilor Centrale siguranța și protecția de care nu se mai putea bucura în altă parte.² Precedentele istorice au generat semnificativa limitare a încrederii României în Imperiul țarilor, această realitate traducându-se prin relații reci și încordate între cele două țări. Dată fiind relansarea raporturilor franco-ruse de la sfârșitul veacului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, Parisul a

* Conf. dr. habil. , Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu.

¹ Am abordat această problemă, cu deosebire în volumele de autor *Relațiile româno-franceze în anii neutralității României (1914-1916)*, Editura Universitaria, Craiova, 2006 și *Relații politico-diplomatice și militare ale României cu Franța în Primul Război Mondial*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2009.

² George Cipăianu, *Dilemmes, options et risques dans les relations internationales de la Roumanie pendant la Première Guerre Mondiale*, in *La fin de la Première Guerre Mondiale et la nouvelle architecture géopolitique européenne*, sous la direction de George Cipăianu et Vasile Vesa, Presses Universitaires de Cluj, Cluj-Napoca, 2000, p. 14.

început să condiționeze o apropiere mai puternică de România de o oarecare ameliorare a raporturilor Bucureștiului cu Sankt-Petersburgul.³

La 1 aprilie 1913, s-au deschis în capitala Imperiului Romanovilor lucrările conferinței ambasadurilor cu scopul de a găsi o soluționare divergențelor teritoriale româno-bulgare. Reprezentantul francez, Téophile Delcassé a sugerat un proiect de înțelegere care prevedea cedarea Silistrei către România. Franța intenționa să ofere satisfacție României în privința punctului principal al doleanțelor sale fără a lovi însă în interesele fundamentale⁴ ale Bulgariei. Între România și Bulgaria se va desfășura o competiție acerbă pentru dobândirea primatului în spațiul balcanic. După al doilea război balcanic, din 1913, Franța s-a străduit să asigure România de bunele intenții ale Rusiei și să îi atenueze suspiciunile față de aceasta.⁵ România a devenit după 10 august 1913 cea mai importantă putere din zona balcanică, Franța susținând politica României chiar în detrimentul unor puncte de vedere ruse. Republica franceză s-a străduit să înlăture disensiunile care marcau încă raporturile româno-ruse. Sub influența guvernului francez, oficialitățile ruse au adoptat o atitudine care lăsa României libertatea de acțiune în relațiile cu Bulgaria. După încheierea păcii de la București, Rusia, la început adeptă a ideii de revizuire a păcii, a renunțat curând la demers, influențată fiind de Franța.⁶

Apropierea, la nivel oficial, dintre Regatul României și Rusia imperială a fost mijlocită de către diplomația franceză. O alăturare a României la a Antantă era posibilă doar în urma normalizării raporturilor cu Rusia, în calitatea ei de membră a alianței militare. Vizita pe care țarul Nicolae al II-lea a întreprins-o la Constanța, în 14 iunie 1914, cu puțin timp înainte de declanșarea primului război mondial, a consfințit un pas semnificativ pe drumul respectivei normalizări. Vizita a produs o impresie favorabilă în rândul cercurilor politice de la Paris.⁷ Franța a dorit și a facilitat apropierea dintre Rusia și România și cu scopul de a o îndepărta pe cea din urmă și mai mult de monarhia dualistă austro-ungară, care nu se arăta dispusă să răspundă favorabil doleanțelor românilor ardeleni.⁸

La 28 iunie 1914 a avut loc atentatul de la Sarajevo, în urma căruia i-a căzut victimă prințul moștenitor al Austro-Ungariei, Franz Ferdinand.⁹ Asasinarea

³ Mircea N. Popa, "Contributions concernant les relations franco-roumains entre 1900 et 1914", in *Revue Roumaine d'Histoire*, 1979, XVIII, nr. 3, p. 606.

⁴ Vasile Vesa, „Relațiile politice româno-franceze în perioada 1910-1914 în lumina corespondenței diplomatice franceze”, in *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Historia*, 1970, fasc. 2, nr. XV, p. 114.

⁵ Mircea N. Popa, *op. cit.*, pp. 606-608.

⁶ Paul Oprescu, „Problema națională în politica externă a României din preajma primului război mondial”, in *Revista de istorie*, 1983, XXXVI, nr. 11, p. 1100.

⁷ Mircea N. Popa, „Contribuții privind relațiile româno - franceze în anul 1914”, in *Analele Universității București*, 1969, XVIII, nr. 2, p. 69.

⁸ Vasile Vesa, *România și Franța la începutul secolului al XX-lea (1900-1916): pagini de istorie diplomatică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 60.

⁹ Mircea N. Popa, *Primul război mondial 1914-1918*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 152.

prințului-moștenitor al dublei monarhii a reprezentat scânteia care a dus la declanșarea celei dintâi conflagrații mondiale o lună mai târziu. După consumarea pretextului primei conflagrații mondiale, România și-a sporit eforturile diplomatice pentru păstrarea păcii în Balcani. Un nou război izbucnit în spațiul balcanic ar fi periclitat în bună măsură statu-quo-ul teritorial și echilibrul de forțe în regiune. Un posibil război în proximitatea granițelor României îngrijora factorii decidenți români. În atare condiții, Constantin Diamandi, ministru plenipotențiar al României, a participat, la Petersburg, la o serie de conferințe împreună cu ambasadorii Franței și Marii Britanii, precum și cu ministrul de externe rus, Serghei Sazonov. Reprezentantul român își lua angajamentul, din partea României, să intervină în mod amical nu numai la Belgrad, ci și la Viena, pentru atenuarea unor exigențe excesive ale ultimatumului austro-ungar adresat Serbiei.¹⁰

După izbucnirea conflictului mondial, Rusia, ca și celelalte puteri ale Antantei, de altfel, și-a multiplicat acțiunile diplomatice pentru a obține concursul militar al Regatului României ori măcar neutralitatea sa. Ministrul de externe, Serghei Sazonov a trimis instrucțiuni ministrului plenipotențiar de la legația din București, Stanislas Poklevski-Koziell, autorizându-l să declare că, în cazul cooperării României alături de Rusia împotriva Austro-Ungariei, guvernul rus ar fi de acord cu unirea Transilvaniei cu România.¹¹ La 31 iulie 1914, Jean-Camille Blondel, ministrul francez la București, a informat pe René Viviani, la Quai d'Orsay, despre poziția Rusiei, care a asigurat verbal guvernul român că, în circumstanțele prezente, neutralitatea României ar fi socotită drept un semn de prietenie¹². La sfârșitul lui iulie 1914, autoritățile ruse vedeau drept un câștig faptul că România nu a procedat la executarea clauzelor tratatului din 1883 cu Puterile Centrale.

Correspondența diplomatică din vara anului 1914 ne determină, de fapt, să credem că, mai degrabă, atitudinea Petrogradului oscila. Mărturie, în acest sens, stă o telegramă, din 2 august 1914, a ambasadorului francez la Petrograd, Georges-Maurice Paléologue: „I-am dat de înțeles în termeni energici d-lui Diamandi [Constantin Diamandi, ministrul României de la Legația română din Rusia- n.n.] că dacă România pretinde fie să-și rezerve libertatea în ce privește acțiunea, fie să-și ofere concursul în schimbul unui preț prea ridicat, guvernul rus ar putea să își asigure concursul Bulgariei”¹³. Era un îndemn implicit, voalat, la acțiune armată. Supozițiile ambasadorului Franței legate de o posibilă alianță ruso-bulgară se puteau adevăra, având în vedere afinitățile de necontestat dintre cele două națiuni slave. Oricum, propaganda țaristă prezenta Rusia drept un campion al panslavismului, iar Rusia era

¹⁰ Ion Bulei, *Arcul așteptării 1914-1915-1916*, Editura Eminescu București, 1981, p. 24.

¹¹ Constantin Nuțu, *România în anii neutralității (1914-1916)*, Editura Științifică, București, 1971, p. 118.

¹² *Documents diplomatiques français (1871-1914)*, 3e Série (1911-1914), Tome XI (24 Juillet-4 Août 1914), Imprimerie Nationale, Paris, 1936, p. 366.

¹³ Archives du Ministère des Affaires Etrangères Français (A.M.A.E.F. , în continuare); Série Guerre 1914-1918, Sous- Série, Roumanie, d. 337, f. 3.

îndreptătită, în virtutea acestei propagande, să își aroge rolul de protectoare a popoarelor slave din arealul geopolitic balcanic.

Maurice Paléologue, ambasadorul francez de la Petrograd, îi recomanda lui Constantin Diamandi, ministrul României în capitala Rusiei, să opteze clar pentru o alianță cu Rusia¹⁴, dar, în pofida semnalelor privind o oarecare îmbunătățire, raporturile româno-ruse nu puteau fi considerate relații de prietenie și încredere reciprocă.

La 5 august 1914, ministrul de externe, Sazonov îi însărcinea pe ambasadorii ruși de la Paris și de la Londra să propună guvernelor respectivelor țări efectuarea unor intervenții la București. Guvernele francez, britanic și rus urmau să declare României că vor asigura garantarea integrității sale teritoriale în cazul păstrării neutralității. În același timp, dacă România ar fi recurs la vreun act de ostilitate împotriva Rusiei, acesta ar fi fost calificat drept un act de ostilitate îndreptat împotriva tuturor celor trei puteri ale Antantei.¹⁵ Antanta dorea să se asigure în primul rând că România va ieși definitiv din orbita și din sfera de influență a Puterilor Centrale.

Dintre statele Antantei, Rusia nu era satisfăcută de situația de neutralitate a României în vara anului 1914. Așadar, poziția Rusiei față de România s-a modificat destul de brusc, cu toate că imediat după declarația de neutralitate, autoritățile ruse au părut să fie mulțumite cu soluția adoptată de către București. Astfel, ambasadorul francez la Petrograd raporta într-o telegramă că Rusia era dispusă să recunoască drepturile României asupra teritoriilor locuite de o populație majoritară românească din cadrul monarhiei austro-ungare, anume asupra Transilvaniei și Bucovinei. Dar, în schimbul acestei recunoașteri, România trebuia să-i ofere cooperarea militară. Rusia a reușit să determine Franța să accepte condițiile ce urmau a fi puse României. Prin intermediul lui Paléologue, ministrul de externe, Théophile Delcassé a aprobat condițiile înțelegerii propuse de către Rusia României. Manifestându-și încrederea în omologul său rus, Delcassé lăsa acestuia sarcina realizării înțelegerii. Delcassé solicita ambasadorilor și miniștrilor plenipotențari să își concerteze acțiunile spre a obține acceptarea cât mai rapidă din partea României a tuturor condițiilor cerute de Rusia. Se aprecia că ele erau în avantajul statului român.¹⁶

În aceste împrejurări, Stanislas Poklevski-Koziell, ministrul Rusiei de la Legația din București, a înaintat guvernului Ion I.C. Brătianu un proiect de convenție militară ruso-română. Acest proiect stipula angajarea României cu toate forțele într-o cooperare cu Rusia împotriva Imperiului austro-ungar. Colaborarea militară ar fi debutat odată cu data semnării acordului, în schimbul asumării obligației de către Rusia de a nu înceta războiul împotriva Austro-Ungariei înainte ca teritoriile aflate

¹⁴ *Documents diplomatiques...*, pp. 440-441.

¹⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale (A.N.I.C. , în continuare), Fond Microfilme, Franța, rola 101, partea I, f. 8.

¹⁶ *Ibidem*, ff. 15-20.

sub dominația dublei monarhii și locuite de populație românească să fie alăturate Coroanei române. La rândul său, România urma a se angaja să nu încheie pace cu Austro-Ungaria decât numai cu consimțământul Rusiei și concomitent cu aceasta. Statele majore generale român și rus vor fi însărcinate să se pună de acord asupra modalităților cooperării, iar respectiva convenție urma să rămână în vigoare până la încheierea păcii între Rusia și Austro-Ungaria.¹⁷

Președintele Consiliului de miniștri, Ion I.C. Brătianu a avut de făcut o obiecție asupra formei propunerii ruse, remarcând în mod just că o convenție militară nu putea fi decât rodul unui tratat politic.¹⁸ Ori, respectivul proiect viza doar cooperarea militară. Proiectul de convenție lăsa la latitudinea României momentul în care va purcede la declanșarea operațiilor militare pentru eliberarea teritoriilor românești încorporate imperiului dualist. Limitele respectivelor teritorii aveau să fie determinate ulterior. La baza stabilirii frontierelor, urma a sta principiul majorității populației. Ministrul de externe, Serghei Sazonov, a declarat că Rusia va fi dispusă să garanteze integritatea teritorială din acel moment a României, în cazul unui eventual atac bulgar în timpul cooperării militare româno-ruse. Demnitarul rus a mai dat asigurări în privința garanțiilor ce vor fi acordate de către Franța și Anglia asupra tuturor prevederilor acordului româno-rus, sub forma unei declarații scrise a miniștrilor lor la București. Guvernul de la Petrograd se afla în așteptarea unui răspuns din partea Consiliului de miniștri român în cel mai scurt timp posibil.¹⁹

Deși se referea la menținerea echilibrului balcanic, printr-o colaborare cu România care să neutralizeze Imperiul austro-ungar, Rusia intenționa de fapt să-și îndeplinească propriile obiective de politică externă, anume dobândirea primatului în Peninsula Balcanică și a accesului la Strâmtoarele Bosfor și Dardanele. Rusia viza tacit subordonarea interesului național al României propriilor obiective expansioniste.²⁰ Deși la 8 august 1914 Franța a primit favorabil, în principiu, condițiile propuse de către Sazonov României prin proiectul de convenție, se pare că autoritățile și diplomația franceză aveau unele rezerve în legătură cu reușita demersului rus. Era dificil de crezut că un stat, care până de curând a fost legată prin tratat de Puterile Centrale, va bascula cu rapiditate către tabăra rivală.²¹ Mai mult, România nu avea încredere în Rusia și intențiile reale ale acesteia. Guvernul român a declinat propunerea Rusiei de a coopera militar, declarând că în acea fază a războiului trebuia să își conserve eforturile pentru menținerea echilibrului balcanic.²²

¹⁷ Anastasie Iordache, *Reorientarea politică a României și neutralitatea armată 1914–1916*, Editura Paideia, București, 1998, pp. 120-121; A.N.I.C. , Fond Diamandi, d. 27, ff.110-112, ff. 105-107; d. 28/ 1914, f. 2.

¹⁸ A.N.I.C. , Fond Diamandi, d. 27, f. 111.

¹⁹ Anastasie Iordache, *op. cit.* , p.121 ; A. M. A. E. F. , Guerre, Roumanie, d. 351, f.10, f.12.

²⁰ Hadrian Gorun, *Relațiile româno-franceze în anii neutralității României (1914-1916)*, Editura Universitaria, Craiova, 2006, p. 50.

²¹ Idem, *Relații politico-diplomatice și militare ale României cu Franța în Primul Război Mondial*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2009, p. 32.

²² A.M.A.E.F., Série Guerre, Roumanie, d. 351, f. 22.

România își propunea să supravegheze atitudinea Bulgariei în acele prime luni de conflict.

Conform informațiilor deținute de plenipotențiarul rus Poklevski-Koziell, Simeon Radev, reprezentantul diplomatic al Bulgariei în București, propaga zvonul că Rusia, chiar dacă asigura mereu România de prietenia sa, desfășura o puternică agitație în Bulgaria, promițând Dobrogea românească. Prin urmare, Antanta socotea de cuviință ca, în cursul tratativelor, să evite cu prudență orice aluzie la posibilitatea unei agresiuni a Bulgariei împotriva României. Sazonov, nefiind convins încă de buna credință a Bulgariei, a luat în considerare informațiile oferite de către ministrul său în România și l-a abilitat pe Alexander Isvolski, ambasadorul de la Paris, să îl înștiințeze în acest sens pe ministrul afacerilor externe al Franței, Delcassé²³. În aceste condiții, perspectiva pierderii Dobrogea determina România să privească cu neîncredere Rusia, contribuind la amânarea deciziei de a intra în război alături de această putere. Potrivit ministrului plenipotențiar al Franței, Blondel, la București persista temerea că, odată războiul terminat, Rusia va căuta să favorizeze Bulgaria în detrimentul României, fie diminuând teritoriul care i se cuvenea acesteia în Transilvania, fie chiar deposedând-o de o parte a Dobrogei. Blondel conchidea, făcând următoarea propunere: „Este important, în opinia mea, ca o declarație colectivă categorică să pună capăt acestor temeri”.²⁴

În cursul lunii septembrie, presiunile exercitate de către Antanta la București devin tot mai accentuate. Încă de la începutul demersurilor diplomatice pentru atragerea României, Rusia a reclamat calitatea de negociator direct cu guvernul român.²⁵ În 17 septembrie 1914, marele duce Nicolae a adresat populațiilor aflate sub dominația monarhiei dualiste, un manifest prin care le invita să „scuture jugul” și să își împlinească idealurile naționale. Guvernul rus a sugerat, de asemenea, autorităților române să procedeze la ocuparea Transilvaniei și să participe alături de trupele ruse la procesul de desăvârșire a cuceririi Bucovinei²⁶. Ministrul Rusiei în România a remis lui Ion I.C. Brătianu textul propunerilor guvernului rus în privința cooperării armatei române. Brătianu i-a replicat că dacă ar accepta aceste propuneri încă din acea zi, ar însemna să-și asume angajamentul mobilizării imediate. Președintele Consiliului de miniștri român nu dorea să intervină în acel moment în război, socotind că era inoportun. Blondel considera că amânarea deciziei era, foarte probabil, inspirată de dorința regelui Carol I de a observa mersul evenimentelor²⁷. Cererea se producea în contextul reușitelor ruse de pe frontul de sud-est, la sfârșitul lui august și începutul lui septembrie. Pentru a valorifica rezultatele, Rusia avea nevoie de noi succese, care însă nu puteau fi obținute decât prin obținerea concursului militar al României. Oboseala trupelor ruse era un factor obiectiv, demn de luat în seamă. Guvernul României dorea să obțină garanții din partea Franței și

²³Idem, *Série Guerre, Sous-Série Balkans*, d. 217, f. 52.

²⁴Idem, *Série Guerre, Sous-Série Roumanie*, d. 351, f. 30.

²⁵ A.N.I.C. , *Fond Microfilme, Franța*, rola 140, cadrul 104.

²⁶Idem, *Fond Diamandi*, f. 128 ; *A.M.A.E.F., Guerre, Roumanie*, d. 337, f. 80.

²⁷ *A.M.A.E.F., Guerre, Roumanie*, d. 351, ff. 33 - 34.

Marii Britanii în privința atribuirii teritoriilor românești aflate sub dominația Imperiului austro-ungar. România manifesta puternice reticente față de Rusia și de aceea, viza obținerea de garanții din partea tuturor puterilor Antantei. Franța a luat cunoștință de propunerile Rusiei și a informat că este de acord cu acestea.²⁸

În toamna anului 1914, Rusia a părut să își tempereze presiunile și pretențiile. Începând cu 13/26 septembrie 1914, Serghei Sazonov a făcut noi propuneri în legătură cu încheierea unei convenții cu România. De această dată, el nu mai insista neapărat pentru cooperarea militară, ci solicita de la guvernul român adoptarea unei neutralități binevoitoare față de Rusia. În schimb, cabinetul țarist recunoștea dreptul României de a uni cu Vechiul Regat teritoriile locuite de români din cadrul dublei monarhii austro-ungare. Delimitarea frontierelor urma să aibă la bază principiul etnic, fiind înfăptuită în urma unor studii speciale, efectuate la fața locului²⁹. Cu acest scop, va fi numită o comisie mixtă care va primi instrucțiuni inspirate din spiritul de conciliere care trebuia să anime cele două cabinete, român și rus. Imperiul țarist își asuma misiunea de a obține din partea Parisului și a Londrei ratificarea angajamentelor de mai sus.³⁰

Îngrijorarea domnea în Rusia în toamna lui 1914, întrucât nu se cunoșteau veritabilele intenții ale României. Starea de spirit a cercurilor oficiale ruse era alimentată și de faptul că ambasadorul Italiei în Franța i-a comunicat colegului său rus, Isvolski, că deținea informații verosimile provenind de la Roma, potrivit cărora monarhia austro-ungară a promis României autonomie pentru Transilvania, dacă ultima ar declara război Rusiei. Constrâns, Sazonov a dat instrucțiuni lui Poklevski-Koziell, la București, să indice clar guvernului României că Antanta oferea României autoritatea asupra Transilvaniei, nu numai autonomia³¹.

Atitudinea Rusiei oscila, totuși, în continuare. Bunăoară, la 21 septembrie 1914, Imperiul Romanovilor prefera mai degrabă o acțiune militară a României. Grăitor în acest sens este faptul că Sazonov a rugat guvernele francez și englez să se asocieze celui rus în vederea redactării unei declarații comune adresată guvernului român. În declarație trebuia să se menționeze că, dacă guvernul Brătianu proceda la ocuparea Transilvaniei și a părții românești din Bucovina, Rusia, Franța și Anglia se vor folosi de toată autoritatea lor pentru a împiedica Bulgaria să atace România „atâta vreme cât cea din urmă va face cauză comună cu cele trei puteri în războiul [...] contra Austro-Ungariei”³². Însă, la 24 septembrie 1914, temându-se încă de o acțiune a României alături de Puterile Centrale, ministrul rus la București a considerat de

²⁸ Hadrian Gorun, *Relațiile româno-franceze în anii neutralității*, p. 62.

²⁹ Anastasie Iordache, „Încheierea acordului româno-rus din 18 septembrie/1 octombrie 1914. Însemnătatea și consecințele sale”, în *Revista de istorie*, XXIX, 1976, nr. 1, p. 55; A.N.I.C., Fond Diamandi, d. 27, f. 128.

³⁰ A.N.I.C., Fond Diamandi, d. 27, f. 183.

³¹ *1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român*, ediție de documente, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, vol. I, p. 469.

³² A.M.A.E.F., Guerre, Roumanie, d. 351, f. 35.

cuviință să solicite lui Sazonov autorizația de a promite României luarea în stăpânire a Transilvaniei, în schimbul „*neutralității definitive*”³³.

Ion I.C. Brătianu a condiționat încheierea unui acord cu Rusia de garantarea, din partea acesteia, a frontierelor existente ale României și de delimitarea viitoarei frontiere din Bucovina. Brătianu a solicitat, de asemeni, ca înțelegerea să rămână secretă până în momentul împlinirii dezideratelor exprimate. Rusia a acceptat în cele din urmă aceste doleanțe. Trasarea frontierei în Bucovina avea să fie realizată în baza criteriului naționalităților. România trebuia să interzică tranzitul pe întregul său teritoriu pentru armamentele expediate de Puterile Centrale Turciei. România urma, totodată, să faciliteze transporturile militare ale Rusiei către Serbia. Președintele Consiliului de miniștri al României nu a oferit un răspuns ferm în această privință³⁴.

Cu toate rezervele exprimate de guvernul român față de politica Rusiei, nevoia României de a-i fi recunoscute aspirațiile legitime au dus la semnarea convenției româno-ruse la Petrograd, în 18 septembrie/1 octombrie 1914.³⁵ Acordul ruso-român s-a semnat la Petrograd la 18 septembrie/1 octombrie 1914. România și-a asumat angajamentul de a rămâne în neutralitate față de Rusia. În schimbul neutralității sale binevoitoare- care să implice stoparea transporturilor de materiale de război pentru Turcia peste teritoriul său, precum și înlesnirea transporturilor ruse menite să ajungă în Serbia- România primea garanții referitoare la integritatea sa teritorială: „Rusia se angajează să se opună oricărei atingeri a statu-quo-ului teritorial al României în cuprinsul frontierelor sale actuale.”³⁶ În plus, i se recunoștea dreptul de a încorpora provinciile din Austro- Ungaria locuite de o populație majoritară românească, precum și permisiunea de a dispune de întreaga putere de decizie asupra momentului oportun pentru ocuparea respectivelor provincii³⁷. Într-o convorbire cu Constantin Diamandi, diplomatul rus, baronul Maurice Schilling a abordat și chestiunea unei posibile păci separate cu Austro-Ungaria. În opinia sa, ideea nu era respinsă de către cercurile conducătoare țariste, cu condiția ca dubla monarhie să consimtă la concesiile în favoarea Serbiei. Problema concesiilor pentru Regatul român nu era prevăzută în cazul încheierii unei păci separate. Deci, tratativele de pace separată desfășurate ulterior de către guvernul rus au relevat încălcarea acordului din 18 septembrie/1 octombrie 1914³⁸

De fapt, clauzele convenției ruso-române, din 18 septembrie/1 octombrie 1914 trebuie privite drept o soluție de compromis, provizorie, din perspectiva Bucureștiului. Pe întreaga perioadă a neutralității României (1914-1916) și ulterior, după angajarea armată, relațiile româno-ruse au stat sub semnul compromisului.

³³ *Ibidem*, f. 43.

³⁴ Anastasie Iordache, *op. cit.*, pp. 56-57.

³⁵ Hadrian Gorun, *op. cit.*, p. 63.

³⁶ A.N.I.C., Fond Diamandi, d. 27, f. 183; G. Protopopescu, „Tratativele dintre guvernul român și grupările beligerante în perioada 1914 - 1916”, in *Acta Musei Napocensis*, 1976, nr. XIII, p. 545

³⁷ Glenn E. Torrey, “Romania and the Belligerents, 1914-1916”, in *Romania and World War I A Collection of Studies*, Center For Romanian Studies, Iași, Oxford, Portland, 1999, p.16.

³⁸ Anastasie Iordache, *op. cit.*, p. 58, p. 60.

Aducerea în aceeași tabără a României și a Rusiei s-a datorat, în principal, Republicii franceze, care era puterea Antantei care punea cel mai mare preț pe colaborarea militară a României.³⁹ Alianța româno-rusă din timpul Primului Război Mondial a fost mai degrabă o coaliție conjuncturală decât o alianță în adevăratul sens al conceptului.⁴⁰

³⁹ Hadrian Gorun, *România și Marele Război. Introducere la o istorie și teorie a relațiilor internaționale*, Editurile Argonaut&Mega, Cluj-Napoca, 2021, p. 74.

⁴⁰ Idem, *A Shifting Coalition or Convenient Compromise: Romania and Russia in World War I*, in Matthew Crosston, Mihaela Teodor, Jordan Baev, Bogdan Teodor (eds.), *Three Centuries of Russian Influence in the Balkans*, Peter Lang, New York, 2026.